

BUURMAN

De bovenmeester

Twee keer per week, maandag- en donderdagmiddag, sjokt hij voorbij, op weg naar de gymzaal in het dorps huis. De bovenmeester. Eigenlijk is het officieel 'het schoolhoofd', maar geloof me, dit is nog echt een 'bovenmeester'. Jarenlang liepen de kleinste dreumesen van de groepen 1, 2 en 3 vrolijk kwetterend in zijn kielzog. Ik hoorde ze altijd al van verre aankomen. Als er een vrachtwagen voorbij denderde riepen ze in koor: 'Toeteren! Toeteren!'. En dat deed zo'n chauffeur dan vaak. Dan glimlachte de bovenmeester even naar de chauffeur en stak een hand op. Elk begin van het schooljaar kon je zien wie er nieuw waren. Die bleven dicht in de buurt van de meester en hielden soms timide de zoom van zijn jas vast. Hij heeft de pet altijd diep over het voorhoofd getrokken en inspecteerde vanonder dat hoofddekseel, vlak voor het oversteken, zijn troepen, die keurig twee aan twee, hand in hand liepen. Hij lijkt als twee druppels water op kardinaal - ich habe es nicht gewusst - Simonis. Daar ben je als bovenmeester van een kleine dorps school tegenwoordig natuurlijk niet blij mee. De laatste jaren lopen zijn leerlingen voor hem uit en door elkaar heen. Want hij

doet nu de groepen 4, 5 en 6. Tweeëntwintig stuks. Die krijg je niet meer in een rij. Zijn schooltje heeft nog achtenveertig leerlingen en hij en een juf doen twee samengestelde groepen. De sluiting hangt elk

jaar dreigend boven zijn pet. Ik vermoed dat hij jaarlijks op huisbezoek gaat in het nieuwbouwwijkje, met een aansporing nieuwe leerlingen te fabriceren. Elk jaar zijn er weer net genoeg.

Maar het lijkt elk jaar ook alsof hij er steeds minder schik in heeft en vermoeder raakt. Hij doet zijn best nog, maar telt af. Nog een jaar of vijf, zes en hij hoeft zich niet meer wild te ergeren aan de zoveelste minister die ook graag een wiel wil uitvinden en aan de zoveelste - meestal visieloze - bezuinigingsmaatregel. Dan hoeft hij zich niet meer woedend te maken over weer een nieuwe christelijke, socialistische of liberale geurvlug die vanuit Den Haag over het onderwijs wordt gespreid. Of over al die betweters die van de zijlijn schreeuwen dat de kwaliteit van het basisonderwijs achteruit holt en dat ie teveel vakantie heeft.

Maar ik zie hem nu net weer lopen, van de gymzaal naar school terug. Kwiek! Recht op! Hij pakt speels twee jochies in de nek en tilt ze op. Wat krijgen we nou? Zijn pet valt op de grond en wordt opgepakt door een... een blonde fee van twintig? Een stagiaire van de Pabo? Een op een dorps school verdwaalde Miss Holland! Hij praat honderduit tegen haar, pakt haar even bij de bovenarm, hij lacht! Vanavond, aan tafel, zegt zijn vrouw vast: 'Leuke stagiaire, Evert?' Dan kijkt hij haar glazig aan, kauwt op een spruitje en een blinde vink, mompelt 'huh?' en krijgt een rood hoofd. 'Ach gossie toch', zegt zij dan.

Eind vorig jaar werd Justine Mol (62) overvallen in haar eigen huis; ze raakte flink gewond, lag vastgebonden op bed, bevrijdde zich zelf en wist wat ze kwijt was: haar auto, duizend euro van de bank, zilveren sieraden. Maar haar dierbaarste sieraden en haar zelfbewustzijn, zelfvertrouwen raakte Justine niet kwijt, dankzij de 'onderhandeling' die ze begon. „Ik ben in die drie uur nooit bang geweest. Die twee mannen zag ik meteen als mensen, niet als boeven.”

door Nico Hoffer
nicohoffer@destentor.nl

Koud is de nacht, schemerig de ochtend. Het is half negen 's morgens, dinsdag 22 november 2011. In een bosgebied in het buitengebied rondom Zutphen woont Justine Mol, alleen in haar rustieke boshuisje. Justine loopt naar haar schuur. Ze wil haar fiets pakken, een brief wegbrengen. Opeens is daar - van achter - die gehandschoende hand voor haar mond en neus. „Dit is een overval.”

Justine, twee maanden later: „Ik trok aan zijn hand. Hij dacht dat ik wilde gillen maar ik wilde lucht hebben, mijn mond en neus waren afgeklemd. Toen ik dat rustig zei liet hij mijn neus vrij. In een flits zag ik een van de mannen. Hij leek me net zo oud als mijn zoon. Dat schiep een band, voor mij. Vanaf dat moment zag ik mijn overvallers als mens, niet als boef.”

De twee mannen voeren Justine haar huis in. Ze slaan een stola over haar hoofd, „Ik voelde dat ze mij óók als mens zagen. Dat bleek uit allerlei dingen. Ik moest op de grond gaan liggen in de woonkamer. 'Hé gelukkig dat ik vloerverwarming heb', dacht ik nog. Ze legden een kussen onder mijn hoofd, bonden mijn armen en benen vast met tie-rips (kabelbanden). Die zaten erg strak, priemden in mijn huid. „Au, dit doet pijn", zei ik: 'wil je ze wat losser doen.' Dat bleek niet te gaan met die strak aangesnoerde tie-rip. De overvalver knipt de knellende band los en doet een andere om, losser.”

Justine komt in gesprek met de twee indringers. Haar opleiding en jarenlange ervaring in 'Geweldloos communiceren' helpt haar de juiste toon te vinden, de juiste vragen te stellen. „Jarenlang heb ik mensen ondersteund om staande te blijven in stressvolle situaties. Maar altijd heb ik gedacht: 'Justine, hoe handel je zelf in een levensbedreigende situatie?' Nu weet ik het: ik kan rustig blijven, verbinding leggen, onderhandelen waarbij ik me enerzijds probeer in te leven in de denk- en gevoelswereld van de ander, maar tegelijkertijd mijn eigen belang niet vergeet.”

In de dialoog die ontstaat hoort Justine dat de mannen goed Nederlands spreken, met een licht accent. Dan vertellen de twee dat ze nu zeven jaar in Nederland zijn en dat het hier nu niet meer veilig is voor hen, 'in dit land met die PVV.' Dat leggen de overvallers verder niet uit.

„Ik dacht meteen: dit zijn mensen met wie ik kan praten. Ik wist dat ik het zou redden. Ik ben geboren met een groot vertrouwen. Dat voelde ik opwellingen. Misschien kunnen we samen er het beste van maken?” Zo kan het gebeuren dat de overvallers Justine Mol toevertrouwen dat het hen 'niet om U gaat, mevrouw'. Justine: „Zij spraken mij aan met U en mevrouw, ik hen met je en jullie. Ze werkten als het ware een lijstje af. Ze wilden mijn portemonnee, alle contant geld, mijn bankpasjes, pincodes, sieraden en mijn kuis. „Ik besloot zoveel mogelijk de waarheid te zeggen. Om tactische redenen hoeft je niet alles te zeggen.

Ik besloot mee te werken omdat ik voor mijn eigen veiligheid wilde zorgen, niet omdat ik hen mijn spullen gunde. Ik gunde ze wel dat ze een oplossing zouden vinden voor hun problemen. Ik vroeg me af of ik hen niet gewóón kon helpen;

dan hoefden ze me niet vast te binden, maar konden we normaal gaan overleggen.” Zover komt het niet; de overvallers zetten hun misdaad voort. „Maar er groeide een klimaat van verdraagzaamheid. We waren zo op elkaar aangewezen

dat er een soort intimiteit ontstond, heel apart. Zij moesten erg op mij letten, ik kon gaan gillen. Zij wilden mijn auto, mijn geld, pincodes. Zij waren van mij afhankelijk, ik van hen. Dat ze géén geweld zouden gebruiken. Dat ze de meest kostbare, emotioneel

Gespaard door geweldloos communiceren

Justine Mol (62)

- **Geboren:** in Breda
- **Opleiding:** 1 jaar Tolkenschool Frans, Engels; lerarenopleiding Engels.
- **Werk:** Drie jaar lerare Engels; logopediste in Hengelo (O), Winterswijk en Zutphen.
- **1998:** 'Geraakt' door opvattingen Amerikaanse psycholoog Marshall Rosenberg, grondlegger van Geweldloze Communicatie. Deze aanpak telt vier elementen: waarnemen zonder oordeel; je richten op de gevoelens van jezelf en de ander; wat heb ik nodig, wat heeft de ander nodig; verzoeken of handelen, zelf in actie komen.
- Kern van dit gedachtegoed: Verantwoording nemen voor je eigen welbevinden zodat gelijkwaardigheid ontstaat in al je relaties.
- **1998-1999:** Sabbatical.
- **2000:** Opleiding tot Internationaal gecertificeerd trainer geweldloze communicatie. Sindsdien geeft ze trainingen en lezingen Geweldloos Communiceren, is ze Zen-coach én schrijfster.
- **Motto:** „Er is maar één religie en dat is De Liefde. „Alle geloven hebben dezelfde kern: mededogen, verwondering, iets bijdragen aan het geluk van jezelf en dat van anderen.”

Zie ook: www.nonviolentcommunication.org en www.justinemol.nl.

Boeken

- **2005:** Opgroeien in vertrouwen; opvoeden zonder straffen en belonen (In vijf talen vertaald)
- **2007:** De Giraf en de Jakhals in ons.
- **2007:** Werkt mee aan het boek: Op zoek naar de Kleine Giraf.
- **2010:** Geweldig communiceren met jongeren. Geweldig communiceren voor jongeren.
- **2012:** Ik werd overvallen. Geweldloos antwoord op geweld. Dit boek (50 pagina's, 7,50 euro) ligt vanaf 3 februari in de boekwinkels.

waardevolle spullen zouden laten liggen en dat ze zouden zorgen dat ik daar niet twee, drie dagen - in tussen vastgebonden aan mijn bed boven, - achter zou blijven, moederziel alleen in een huisje in het bos.”

Justine vraagt haar overvallers een van haar vriendinnen, met haar mobieltje een sms te sturen als ze weg zouden zijn, zodat de vriendin haar kan komen bevrijden. De overvallers zeggen het toe, maar doen het uiteindelijk niet.

Z e wordt naar boven gebracht. Dan is ze even een deel van de film kwijt. „Vermoeidelijk hebben ze me aangerakt met hun stroomstootwapen. Later zag ik de gaatjes in mijn hals. Ik moet zijn gevallen, een stevig bloeddende wond aan mijn oor, een blauw oog en een ontzette kaak.”

Al gauw vindt Justine zichzelf terug, vastgebonden aan de spijlen van haar bed, met haar eigen sjaals, haar eigen ceintuur. De overvallers hebben haar kistje met sieraden gevonden. Opnieuw gaat ze in onderhandeling: „Laat alsjeblieft die parelketting, die gouden ring met edelsteen en die gouden armband hier. Ik heb ze gekregen bij de geboorte van onze kinderen.” De indringers laten uiteindelijk alle oude sieraden liggen en nemen alleen mee wat duidelijk nieuw is. „Ik waardeer dat ze rekening hebben gehouden met mijn wensen. Dat vind ik bijzonder, dat pleit voor hen. Ze waren erg gestrest. Kennelijk hadden ze toch een geweten.”

Telefoonleidingen, internetverbinding: ze worden doorsneden. De 'mens-boeven' laten Justine alleen achter op haar bed. Heel voorzichtig, heel zachtjes wurmt Justine zich los uit de niet al te strak aange trokken sjaals. Ze kijkt naar buiten. Zijn ze weg? Ze voelt aan haar slaapkamerdeur. Geblokkeerd met de strijplank, blijkt later. Een half uurtje rust gunt Justine zich, om tot zichzelf te komen en zeker te weten dat de mannen niet meer beneden zijn. Dan, iets na elfven, knoopt ze drie stevige sjaals aan elkaar, bindt ze aan de raamstijl en klautert naar beneden, rent naar de dichtstbijzijnde buurvrouw.

In haar boekje *Ik werd overvallen*, beschrijft Justine de reacties van haar omgeving, de handelwijze van politie en recherche. Bang is ze geen moment geweest in die drie onwezenlijke uren. „Ze hebben mij geen trauma bezorgd en ik mezelf ook niet. Met die gedachten wil ik andere mensen inspireren. Je kunt je het leven zo moeilijk maken als je zelf wilt door je vast te bijten in akelige herinneringen. Ik kon krachtig blijven in een overweldigende situatie. Optimale betrokkenheid maar ook: maximale distantie.”

Elke ochtend, bij het ontwaken, glimlacht Justine, nog liggend in haar bed. Soms zegt ze een spreuk: 'Vierentwintig gloedvolle uren liggen voor me. Ik neem me voor ieder moment ten volle te leven en met mededogen te kijken naar alle levende wezens.' „Die glimlach helpt me sowieso om het leven aan te kunnen, een leven wat soms best zwaar is. Ik richt me op het positieve, want dan voel ik het leven bruisen in mezelf. Dan voel ik me springlevend. Als ik me op het negatieve zou richten, voel ik me een beetje dood.”

Justine Mol (62) demonstreert hoe zij uit haar boshuisje klautert nadat ze was overvallen en opgesloten in haar slaapkamer.

foto Lisa Krikken